

Moutstockje

nr 67

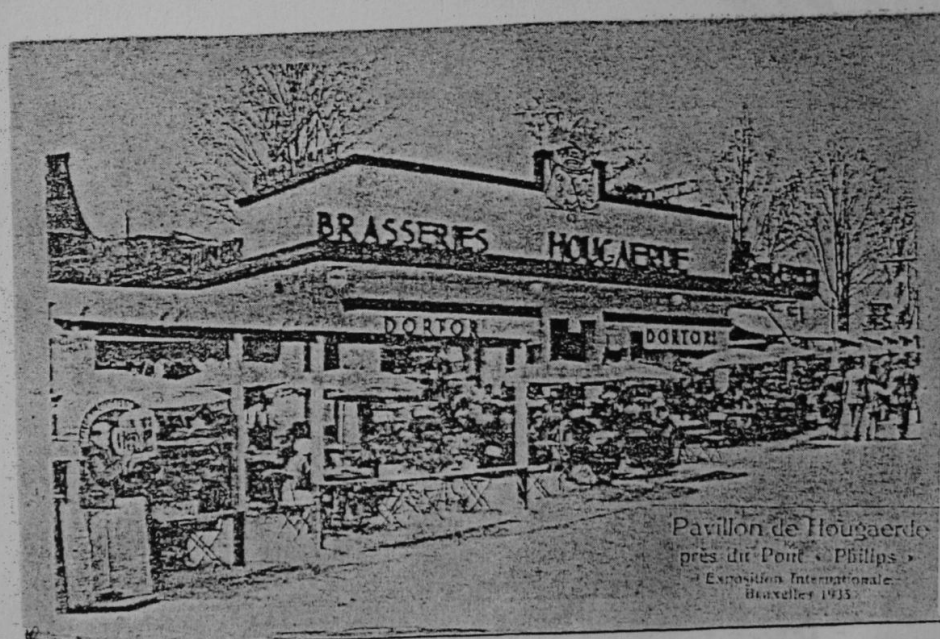
2003

64
Driemaandeliiks
JAN. - FEB. - MAI. 2003

België-Belgique
P.B.
3300 Tienen 1
2/3954

DODION M
LELIELAAN 34
3191 HEVER

Uitgiftekantoor 3300 Tienen 1

't MOUTSTOCKERJE

V.U. E. Grooten
Residentie Beatrijs 169
3300 Tienen
tel: 016/81.72.35

Tijdschrift over Bierfolklore
die edele orde vanden moutstock

Hoegaarden

't Moutstockje

ORIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT OVER BIERFOLKLORE

=====

Uitgegeven door "DIE EDELE ORDE VANDEN MOUTSTOCK"
DE HOEGAARDESE BIER- EN BROUWERSGILDE

BANKREKENING: 230/0020261/08

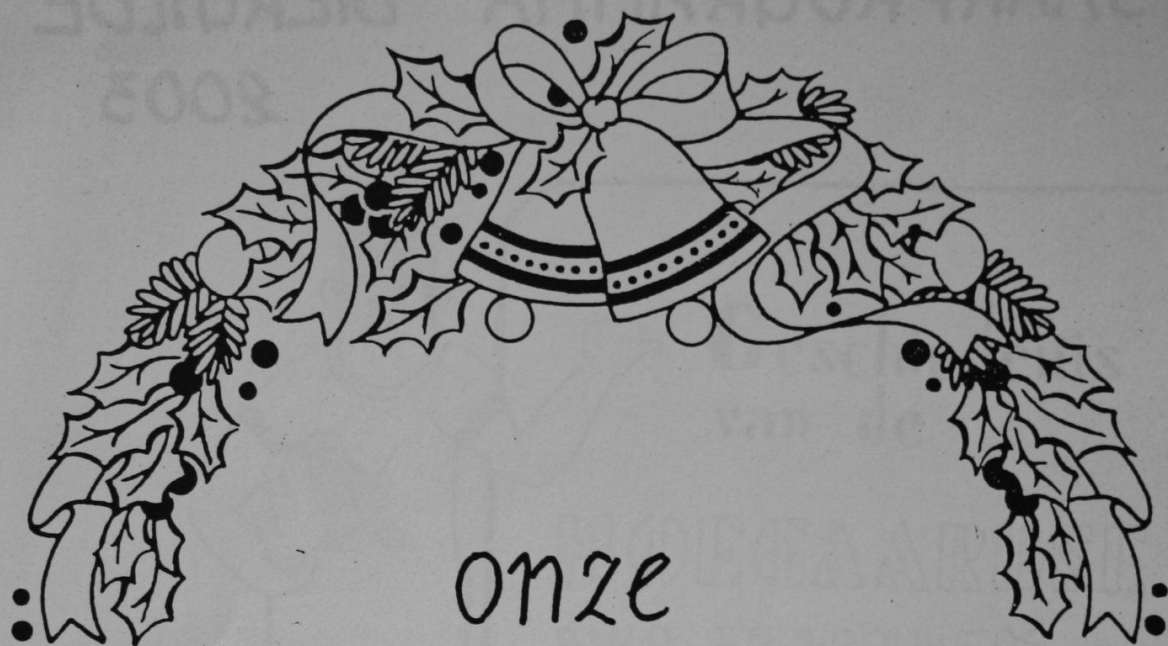
ALLE ARTIKELEN UIT DIT TIJDSCHRIFT MOGEN WORDEN OVERGEGEVEN MITS BRONVERMELDING

INHOUD nr.67

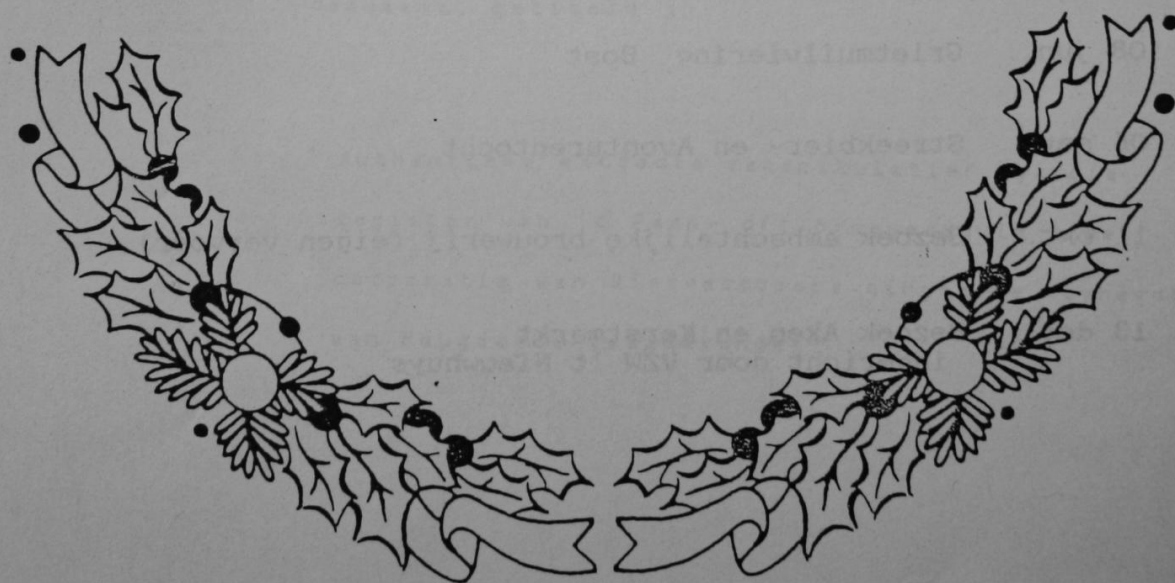
- Jaarprogramma Biergilde
- Geschiedenis van de Hoegaardse Biergilde (slot)

Bier en Gastronomie

Biergildenieuws

onze
beste wensen
2003

JAARPROGRAMMA BIERGILDE

2003

- 15 maa. Opening tentoonstelling " Hoegaarden Bierdorp "
 Kapittelhuys ingericht door VZW 't Nieuwhuys
- 05 apr. Bezoek aan ambachtelijke brouwerij (eigen vervoer)
 ingericht door de Biergilde
- 01 mei Teerfeest van de Gilde
- 08 jun. Grietmuilviering, Bost
- 06 sep. Streekbier- en Avonturentocht
- 11 okt. Bezoek ambachtelijke brouwerij (eigen vervoer)
- 13 dec. Bezoek Aken en Kerstmarkt
 ingericht door VZW 't Nieuwhuys

VERVOLG

Dit is de geschiedenis van de oude Brouwersgilde van Hoegaarden, opgesteld aan de hand van een oud document, getiteld :

" Authentieke extracte recapitulatief uyt die register van 't Paen- oft Brouwersguld ende corporatie van Biervercopers binnen de Vryheydt van Hougærde residerende "

die Edcle Orde vanden Moutstock

EDELICHT DER HOEGAARDSE BROUWERS

=====

Die Guld vanden Moutstock tot Hougaerde gefundeert,
en in die Edele Orde geprivilegeert,
in 't jaer duysent vyfhonderd enden sistich
in pracht ende prael en tegelyck plechtich

- synde Gonus van Molle als eerste in bequaemheyd gedult,
metten naeme van Deken van 't Paenheeren guld,
- Daniel Bormans, als tweede gepresenteert
door ieder voor syne goede bieren gewaerdeerd /
- die derde Berthel Peeters, groot en milde met syne
paenstock en syne schilde
- en dan is er Jan Rega, de vierde en vroede
ten allen teyde syne bieren behoede
- ten vijfde Servatius Sweerts, sterck ende scone
wil voorwaer syne beste bieren toone
- so komt dan Carolus Van Nerum bekend die sich
tot Meester Brouwer stelt
- met Anthoon Collaert als laetste uyt de Edelbent
reeds land aan 't bierbrouwen gewend.

Een los blad dat tussen het document stak geeft ons ook de namen van enkele bestuursleden uit de Raad van de Brouwersgilde.

De lijst is nochtans ver van volledig, maar ziehier wat wij er konden uit afleiden en door eigen opzoeken aanvullen.

De Hoofddekens

===== (Decanus Magnus)

- 1 - G. van Molle, vermoedelijk deze uit het Cabaret over de Cruysblock, die een bierkapel voor de gilde inrichtte en in 1560 tot eerste Hoofd-deken zou verkozen zijn.
Hij was toen nog geen 30 jaar oud.
- 2 - item, (waarom "item" als het dezelfde is) maar misschien zijn zoon, eveneens een G. van Molle, geboren ca 1560 en die in 1645 het Cabaret aan D. Bormans verkocht.
Zijn benoemingsjaar van Deken staat niet vermeld.
- 3 - Daniel Bormans, geboren ca 1618 en wonende in de Cruysblockhoeve, schijnt rond 1645/1650 tot Deken te zijn uitgeroepen.
Was Burgemeester van Hoegaarden en overleed in 1662.
- 4 - Berthel Peeters, geb. 1633, hij trouwde met de weduwe van Bormans en bleef in de Cruysblock wonen, zodat het niet uitgesloten is dat hij in 1662 Bormans als Deken opvolgde.
Was eveneens Burgemeester en stierf in 1693.
- 5 - Jan Rega, geb. 1638, woonde te Nerm, waarschijnlijk in 1693 tot Deken verheven. Hij stierf in 1713.
- 6 - Servatius Sweerts, geb. 1670, schepen in de Regentie en stamvader der V Geslachten, woonde in de Pastorijstraat en luidde de "gouden eeuw" der Sweertsen in.
Hij was de schoonzoon van Berthel Peeters. Tot Deken verheven in 1713 en stierf in 1737.
- 7 - Carlo Van Nerum, geb. 1639, schoonzoon van Sweerts. Schepen in de Regentie en woonde in de huidige pastorij van Hoegaarden, was eigenaar van 't Nieuwhuys (lokaal der Brouwersgilde) en had zijn brouwerij op de Vroente aan de Grote Brug.
Hij stond aan het hoofd der Gilde tijdens de jaren van de tolmiseries met Tienen en ook tijdens de brouwersvete en de dorpswisten. (1740/1750)
Benoeemd in 1737 en gestorven in 1757.
- 8 - Anthoin Collaert, geb. 1704, Meier van Hoegaarden, wonende in de verdwenen hoeve der zwaluwen aan de Grote Brug.
Tot Deken benoeemd in 1757 en stierf in 1773.

Langs de binnenzijde van het document stond de " Compose over 't Bestierschap vant Guld " vermeld.

Deze samenstelling luidde als volgt :

Die Hooftraede met drey ingesetene Grootheeren:

- eenen Groot-Decanus ofte Praenobilis Dominud,
(Groot- of Hoofddeken, edele Heer)
draeghende als waepen daertoe gheodineert, den motstock ofte Roerstock.
(Hij was Grootmeester in de Orde en zijn woord was wet).
- eenen Vice-Decanus ofte Consultissimus,
(Onder-deken, rechter en verdediger)
draeghende syne waepene eene meetspaen.
- eenen Raed-Decanus ofte Expertissimus,
(Raadgevende Dekan, zaakkundige)
draeghende syne waepene eenen bierstoep.

Geassisteert synde van 3 of 4 gesworenen ingesetenen :

- eenen Griffier (schrijver), draeghende syne groetregister.
- eenen Rentmeester (kashouder), draeghende syne rentboecke.
(griffier en rentmeester werden soms door een en dezelfde persoon waargenomen).
- eenen Rolhouder (ledenlijsthouder), draeghende syne rolstaete.
- eenen Collateur (benoemer), draeghende syne bierpot.

Ende oock eene cleyne Corporatie-Raede (aangehechte Raad der herbergiers ed)

- eenen Hoofddelegataris, hebbende eene stuyckwan
- eenen Vice-delegataris, hebbende eene schapspaen
- eenen Raed-delegataris, hebbende eene banier

Allen ingesetenen deser Vryheidt, synde van goeden naem ende faem en in den eedt gestelt.

- 9 - Hendrick Struys, geb. 1710, schoonzoon van Sweerts. Voorzitter der Schepenbank van Hoegaarden en wonende te Houtem.
Benoemd in 1778 en gestorven in 1788.
- 10- Joannes Van Nerum, geb. 1732, zoon van Carlo Van Nerum.
Was notaris en schepen en woonde in de Nieuwstraat (nu Ern. Ourystraat)
Werd tot Deken uitgeroepen in 1733 en stierf in 1797.
Hij leidde de Brouwersgilde ten tijde van de politieke troebelen.

Uit het Archief der V Geslachten vernemen wij ook de namen van de Hoofddekens, die na de herinstelling van de Brouwersgilde in 1304, aan het hoofd stonden van de Orde vanden Moutstock.

- 11- Jacobus Philippus Van Nerum, geb. 1738, zoon van Carlo Van Nerum.
Was oud-rentmeester der Gilde geweest en woonde in de Nieuwstraat (verdwenen huis Evrard).
Tot Deken gekroond in 1804 maar nam ontslag in 1819.
Hij stierf in 1824, was eigenaar van 't Nieuwhuys.
- 12- Servaes Nijs, geb. 1778, schoonzoon van vorige, woonde in de Nieuwstraat en had zijn brouwerij op de Stoopkensstraat.
In 1819 tot Deken uitgeroepen. In 1832 betrok de Gilde haar nieuw lokaal in het Brouwershuis (Doelstraat)
Hij stierf in 1859.
Zijn zoon Alexander schonk later de brouwerij aan de gemeente met last er een weeshuis op te richten.
- 13- Charles Van Nerum, geb. 1811, kleinzoon van Jacobus Philippus Van Nerum en brouwer in de ouderlijke brouwerij op de Vroente.
Tot Deken verheven in 1859 en stierf in 1871
- 14- Joseph Libert Dumont, geb. 1816, Schepen en medestichter van de eerste suikerfabriek van Hoegaarden.
Brouwer op de Stoopkensstraat.
In 1871 tot Deken uitgeroepen maar door politieke inmenging ontroond, hetgeen in 1872 de ontbinding van de Brouwersgilde ten gevolge had.

NB De zes laatste Hoofddekens en ook Carlo Van Nerum behoorden tot de V Geslachten, gesproten uit de Sweertsen, waaruit duidelijk blijkt dat de familiebelangen en de vriendjespolitiek hoogtij vierden in de Brouwersgilde.

Voor wat de andere Raadleden betreft, werd de lijst zeer slordig overgeschreven, zodat slechts enkele fragmentaire gegevens bekend zijn.

De Onder-Dekens

=====

H. Tritsmans, wijnsetter

J. Bormans, gesworene tot nerim - geb. ca 1585 + ca 1653.
vader van Hoofddecken Daniel Bormans.

.....

J. Geerts, anno 1636 (geb. 1652 + 1710

.....

B. Moelen, schepen, anno 1732 (dit is Bernard Van der Molen uit de
Maeghdenblock (°1682 +1757)

S. Sweerts, griffier, anno 1757 (°1713 +1779 zoon van de Hoofddecken
Servatius Sweerts, woonde in de Cruysblockhoeve).

Ant. Sweerts, griffier, anno 1779 (°1742 zoon van vorige, wonende in het
Arendsnest op de Houtmarkt).

Hij was de eerste Vice-Decanus voor het Schrikbe-
wind.

De Raaddekens

=====

R. Van Osmael

Martinus Van Goidtsenoven (°1600/1605 en zoon van Gorgonius, + ca 1645)

.....

G. Van Simphoven, anno 1725 (wellicht de politie-officier en latere
Burgemeester van Hoegaarden, die de dorpswisten van
1749 uitlokte).

H. Houbanck, gezworene anno 1743 (dit is Hendrik Hoebanck, schoonzoon van
Hoofddecken Servatius Sweerts).

Hij stierf in 1752.

Ant. le Brasseur, schepen anno 1752 + 1760

Hubertus Sweerts, anno 1756 (zoon van Hoofddecken Servatius Sweerts, wonend
te Rommerson. Was rekenplichtige in de dorpsraad en
stierf in 1790).

Henry Coenegras, anno 1790

NB Op deze 13 bekende namen, weer 4 uit de V Geslachten namelijk drie
Sweertsen en Hoebanck.

Nopens de "gezworenen" uit de Brouwersraad is zeer weinig bekend.

Griffiers

=====

J. Van Herberghen

Martin Nijs anno 1680

Anno 1700, S. Sweerts, de oude

Bueckens

S. Sweerts, de jonge

Ant. B. Sweerts, Servaessone

Rentmeesters

L. Fonteniers

Guilliam Schepers, anno 1720 (was de schoonbroeder van Hoofddeken Carlo Van Nerum).

Hij stierf in 1757

Jacobus Ph. Van Nerum, anno 1768 (de latere Hoofddeken in 1804)

J.F. Schepers, anno 1757 (zoon van Guilliam Schepers)

Rolhouders

J. Dumont tot Houthem anno 1670

H. Nijs, anno 1776

Collateurs

Jan Douterman, anno 1720 (wellicht de Burgemeester van Hoegaarden in 1728)

Jan Dotremont, zoon van Jan, anno 1765 (*1730 zoon van vorige, Burgemeester in 1774).

Voogden

Onderaan de lijst staan "tutors" vermeld. Dit schijnen voogden te zijn geweest, namelijk hogere beschermheren van de Brouwersgilde. Zij maakten echter geen deel uit van de bestuursraad, maar kunnen vergeleken worden met de huidige Ere-Voorzitters.

Het waren:

- Meier de Pas anno 1669
- Mayeur de Pas (heer van Bellecom +1728)
- Fleban-Deken Hendrik Peeters, anno 1728 (zoon van Hoofddeken Berthel Peeters. Stichter van een studiebeurs-fondatie die aanleiding gaf tot de oprichting van de Confrerie der V Geslachten. Hij stierf in 1741)
- Messire Scott, Viconte van Bergues-Saint-Winox tot Bost, anno 1741.
(hij liet zijn beste biersoorten te Hoegaarden brouwen).
- M'Her de Graef van Meldert, (was wellicht Jean Louis Van der Noot, Graaf van Duras en Baron van Meldert)
Datum van aanvaarding voogdijschap onbekend.
Hij stierf in 1767
- M'Her de nieuwe Graef van Meldert, vermoedelijk de neef van vorige. Jean Philippe Van der Noot, Graaf van Duras, Baron van Meldert, afgewaardigde van de Staten van Brabant, Lid van de Edele Orde van het Land van Luik en Kamerheer van Keizerin Maria Theresia van Oostenrijk. Wegens zijn verzet tegen Jozef II werd hij in 1789 aangehouden.
- S'de Wasseige, anno 1790 (was heer van Hoegaarden en gevolmachtigd Minister van de Bisschop van Luik).

CONFREERS UIT DE BROUWERSGILDE

De brouwregisters van Hoegaarden geven ons ook een aantal brouwers uit de XVIIIe eeuw waarvan de meeste wel tot de Gilde vanden Moutstock zullen be-
hoord hebben (cfr. SGL/Hoeg. reg. nr. 4270 tot 4283 en familieschoon art.
196 enz. over de Brouwers van Hoegaarden zie ook 't Moutstokje nr. 1 tot 11).

Jaartal	Eigenaar - Brouwers	Huurbrouwers
=====	=====	=====
1715	15	51
1724	20	72
1727	18	93
1734	23	103
1737	31	117
1756	37	130
1776	27	98
1789	samen 52	
1798	samen 38	

In 1872 toen de Brouwersgilde ontbonden werd bleven er nog 15 brouwerijen
en 9 stokerijen over.

Het Hoegaardsbier, dat de tijd en mensen had getrotseerd werd in de XIXe
eeuw nog slechts door enkele brouwers als traditiebier gebrouwd.

In 1920 waren er nog amper 6 brouwerijen, te weten:

- Victor Brasseur op de Stoopkensstraat 68
- Wed. Arnold Cipers op de Tomnestraat 1
- Jules Van Hagendoren op de Stoopkensstraat 30
- Virgile Van Hagendoren op de Vroente 70
- Louis Tomsin op de Vroente
- Loriers op de Stoopkensstraat 1

Toen telde Hoegaarden 136 herbergen, ongeveer één voor TIEN huizen.

HEROPSTANDING

=====

In 1957 brouwde Louis Tomsin voor de laatste maal het lekker Hoegaards Bier.

Zijn brouwerij werd onttakeld, stoppen en vaten als herinnering aan vergane glorie weggeschonken of ergens opgeborgen.

Het sneed door het hart van de Hoegaardiers toen zij hun laatste brouwerij als een museumstuk, gedeeltelijk naar Bokrijk, gedeeltelijk naar het Brusselse Brouwershuis, zagen verhuizen. En bijzonder in dat van Pierre CELIS, die er van in zijn prilste jeugd dagen en dagen had doorgebracht.

Maar acht jaar later, in 1965 herrees de dageraad.

Celis bracht het Hoegaards bier terug op de markt. Hij begon te brouwen in een wijnvat en evolueerde tot een complete installatie.

Het goudgele natuurbier werd terug gebrouwd zoals vroeger, met zuiver bronwater zonder scheikundige toevoeging, tot grote vreugde van de Hoegaardiers.

In 1965 werd in 't Nieuwhuys van Hoegaarden een museum opgericht en daadlijk rezen de standen op van brouwers en stokers, tavernen en cabaretten, herbergspelen en brouwerstuig, eveneens een volledige alhambic.

In 1967 werd in dit museum zelfs een levende 18e eeuwse taverne ingesteld waar de "Hôgoad" als eerste bier zijn plechtige herintrede deed, zodat het wit gerstenat weer historisch één werd met zijn eeuwenoude taverne en bierkelder van 't Nieuwhuys (voormalig lokaal van de oude Hoegaardse Brouwersgilde en het stamhuis van de "Hôgoad")

En blond als de tarwe, geurig als de hop, vloeit het terug uit vaten, kruiken en kannen in die glazen naar het droge keelgat en korenpijp van de kenner.

En dan eindelijk in 1972, 100 jaar na het verval van de Brouwersgilde, kwam het topjaar, een groot gebeuren, want op 1 mei werd volgens oude traditie op plechtige wijze de folkloristische heropstanding en wedergeboorte gevierd van "Die Edele Orde vanden Moutstock (de Hoegaardse Bier- en Brouwersgilde)"

Op die dag werd de Hoge Bierraad weer geïntronizeerd, de Bierwet en de XI Geboden van de Orde afgekondigd en de eerste adelborsten, die in de zware bierproeven waren geslaagd tot Ridder of Edelvrouwe verheven.

Op de oude brouwersbanier legden zij de biereed af en spraken de getrouwheidsbelofte uit.

Door deze heroprichting is de geschiedenis van de oude Biergilde ten einde gekomen.

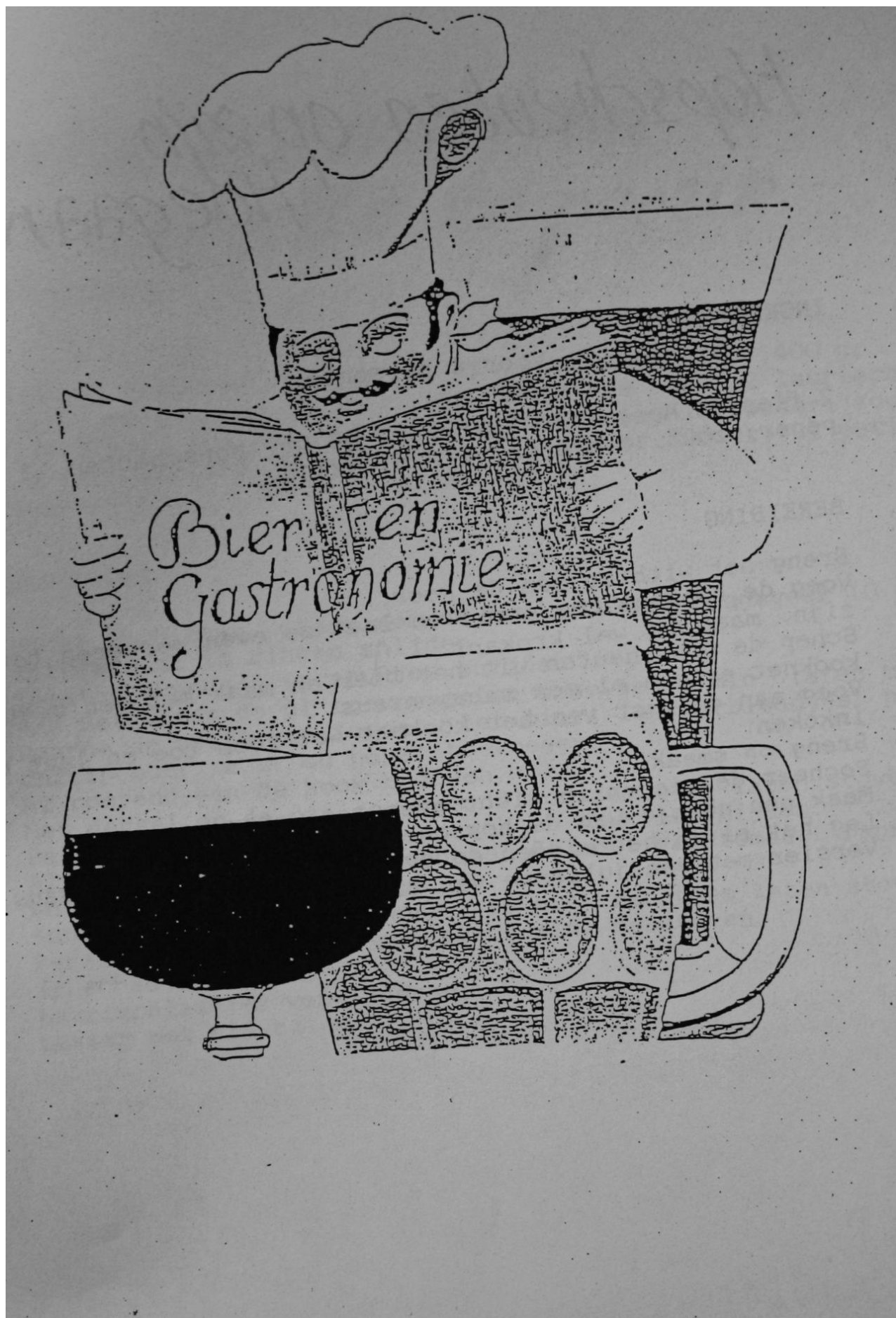
De huidige geschiedenis wordt nu bijgehouden in het Grootboek van de Gilde, welke alle activiteiten en gebeurtenissen verzameld.

Ook ons driemaandelijks Moutstockje, schrijft de geschiedenis van de huidige Hoegaardse Bier- en Brouwersgilde.

=====

[illegible]

Hopscheuten op zijn Hoegaards

INGREDIENTEN

Voor 4 personen

2 flesjes Hoegaards witbier, 80 gr. hopscheuten, 3 dl verse ro
peper, zout, 4 eieren, 1/2 dl azijn.

BEREIDING

Breng het witbier aan de kook.

Voeg de hopscheuten erbij en laat ze even pocheren tot ze zacht
zijn, maar nog wel krokant.

Schep de hopscheuten uit het bier en maak met een beetje van het
kooknat en een ei een sabayonsaus.

Voeg aan de rest van het kooknat wat room toe en laat de saus
inkoken.

Breng op smaak.

Pocheer de eieren in licht gezouten water met azijn.

Maak een nestje van de hopscheuten.

Leg het ei in het midden en overgiet met de sabayonsaus.

Versier met een julienne van truffel.

Rundsvleesschotel met courgette en perzik

INGREDIENTEN

100 gr. gerookte zalm, 30 gr. boter of margarine, 400 gr. hacheevlees,
2 uien, 3 tomaten, 1,5 dl. wit Hoegaards bier, 2 laurierblaadjes,
2 theelepel paprikapoeder, 1/2 theelepel chilipoeder, zout, peper,
1 groene paprika, 2 courgettes (ongeveer 300 gr.) 1 eetlepel
tomatenpuree, 4 halve perziken (blik).

BEREIDING

Boter verhitten, vlees rondom bruin bakken (ongeveer 10 minuten).
Intussen ui in ringen snijden.
Tomaten eveneens in stukjes snijden.
Aan het vlees de ui toevoegen en ongeveer 5 min. laten meebakken.
Daarna de helft van tomaat, het bier, laurierblaadjes, paprikapoeder
chilipoeder, zout en peper toevoegen.
Al roerend aan de kook brengen.
Met deksel op de pan ongeveer 2 uur zachtjes laten stoven.
Paprika in reepjes en de perzik in stukjes snijden.
Al roerend door de stoofschotel de rest van tomaat, paprika, courget
en tomatenpuree toevoegen.
Aan de kook brengen, ongeveer 15 min. zachtjes laten stoven.
Perzik erdoor mengen, ongeveer 2 min. meestoven.
In schaal scheppen.
Laurierblaadjes verwijderen.
Lekker met rijst.

Rundsvleesschotel met courgette en perzik

INGREDIENTEN

100 gr. gerookte zalm, 30 gr. boter of margarine, 400 gr. hacheevlees,
2 uien, 3 tomaten, 1,5 dl. wit Hoegaards bier, 2 laurierblaadjes,
2 theelepel paprikapoeder, 1/2 theelepel chilipoeder, zout, peper,
1 groene paprika, 2 courgettes (ongeveer 300 gr.) 1 eetlepel
tomatenpuree, 4 halve perziken (blik).

BEREIDING

Boter verhitten, vlees rondom bruin bakken (ongeveer 10 minuten).
Intussen ui in ringen snijden.
Tomaten eveneens in stukjes snijden.
Aan het vlees de ui toevoegen en ongeveer 5 min. laten meebakken.
Daarna de helft van tomaat, het bier, laurierblaadjes, paprikapoeder
chilipoeder, zout en peper toevoegen.
Al roerend aan de kook brengen.
Met deksel op de pan ongeveer 2 uur zachtjes laten stoven.
Paprika in reepjes en de perzik in stukjes snijden.
Al roerend door de stoofschotel de rest van tomaat, paprika, courget
en tomatenpuree toevoegen.
Aan de kook brengen, ongeveer 15 min. zachtjes laten stoven.
Perzik erdoor mengen, ongeveer 2 min. meestoven.
In schaal scheppen.
Laurierblaadjes verwijderen.
Lekker met rijst.

Civet van haas in Verboden Vrucht

INGREDIENTEN

Haas, Verboden Vrucht (Hoegaarden), ajuin, teentje look, selder, tijm, laurier, bloem, zilveruitje, boter, tomatenpuree, mostaard reepjes spek.

BEREIDING

De haas in stukken snijden en een nacht laten marineren in de Verboden Vrucht, samen met ajuin, een teentje look, selder, tijm en laurier.

De stukken uit de marinade halen en in de bloem wentelen. Daarna in boter stoven samen met zilveruitjes.

De marinade door een zeef gieten en samen met een soeplepel tomatenpuree in de kookpan toevoegen, alsook wat mostaard. Een deksel op de kookpan leggen en alles goed laten stoven.

Ondertussen reepjes spek in water opkoken en ze bij de civet toevoegen.

Als alles klaar is, eventueel de saus nog lichtjes aandikken

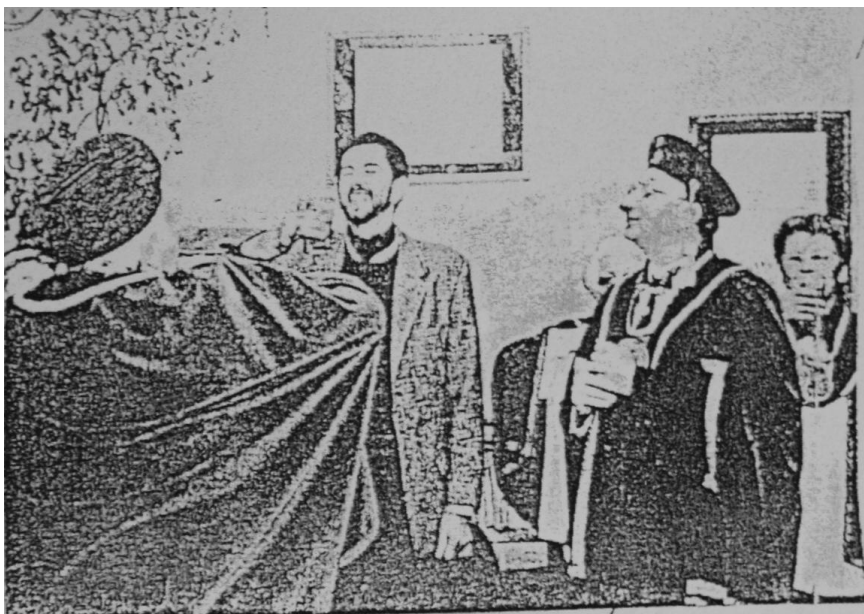
BIER GILDE NIEUWS

AANSTELLING

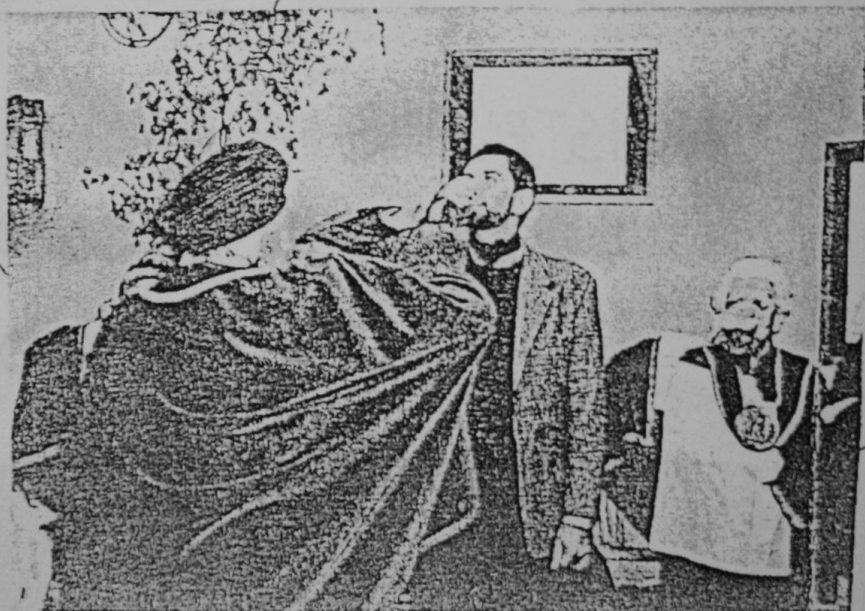
BORGHIER VAN HOEGAARDEN

19 OKT. 2002

DEMBLON M
TIJDENS DE AANSTELLING

ONZE STREEKBIER- EN AVONTURENTOCHT

Op zaterdag 14 september was weer de tijd voor onze jaarlijkse streekbier- en avonturentocht ingericht door Gilbert.

Om 8 uur was het vertrek voorzien en 46 deelnemers namen hun plaats in op de bus.

Onze eerste halte was Walcourt waar we na koffie en koeken een bezoek brachten aan de baseliek van Walcourt. Vervolgens brachten we een bezoek aan een ambachtelijke brouwerij te Silenrieux. Met het plaatselijke gerstenat hebben we onze middag-lunch gebruikt.

Na de middag was het tijd om de uurwerken gelijk te stellen in het uurwerkenmuseum, daarna ging de reis verder naar het meer van eau d'heure waar we met een boottocht, film en rondleiding wegwijs werden gemaakt in de werking van dit natuur, récréatie en ecomuseum.

Het avondmaal ging door in een gezellig restaurant en was zeker een eetentje van de bovenste plank.

Na de gastronomische geneugten was het tijd om de terugreis aan te vatten richting Hoegaarden.

Gilbert bedankt, het was WEER een fijne dag en we hopen dat we nog veel van deze reizen samen mogen beleven.

